

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Füteleza 132. sz.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

egész évre ..... 4 frt
 fél évre ..... 2 ..
 3 hónapra ..... 1 ..

Egyes szám ára 10 kr.

HALASI UJSÁG

TÁRSADALMI HETILAP.

KIADÓHIVATAL:

Füteleza 132. sz.

HIRDETÉSEK DIJA:

Három hazasos petit sor 5 kr.

Kis Hirdetésben egy sor 2 kr.

A hirdető fél novével ellátott
 hirdetéseknek külön 30 kr.
 helyegdíj fizetendő.

A köznép és vezetői.

A múlt szombaton dalestélyt tartottak Arany János szobra javára. A városi intelligencia szép szép számmal volt ott, a mint hogy ily magasztos cél mellett nem is maradhat el senki, ha csak halaszthatatlan teendők nem akadályozzák. Mindamellet a terem, bár különben sem valami nagy, nem telt meg egészen; a lakosságnak egy nagy számú osztálya épen nem volt képviselve: a köznép jobb módú rétege t. i. a vagyonosabb gazdaközönség.

Régebben azt tartották, hogy a nemesség kötelességekkel jár. Ma, valamint az állami szervezetben a virilisek foglalták el a régi nemesség helyét, ép úgy a társadalomban is a vagyonos osztályra hárulnak azok a kötelességek, melyek hajdan a kiváltságos osztályt terhelték: áldozni ott a hol kell hazáért, nemzeti intézményekért, irodalomért, művelődésért. A nemzet az által volt nagy hajdan, mert a régi nemesség megtette ez áldozatokat. Most mindössen a nemes ember helyét a virilisek foglalta el, kérdés, megtesszi-e ez kötelességét úgy, mint hajdan amaz.

Kimondhatjuk bátran: nem teszi meg. Legalább nem úgy, a hogy kellene s nem mindig, a mikor kellene. No menjünk messze példiéért, csak nézzük a múlt szombati esetet. Egy nagy nemzeti ügy forgott szóban: hozzá járulni legnagyobb költőnk emlékének megörökítéséhez. — s a mi köznépünknek nagy vagyonnal bíró tagjai távollétükkel tündököltek.

Az a kérdés merül föl: lehet-e egyszerű szántóvetőktől irodalmi műveltséget követelni; azt várni, hogy feltudják fogni és méltányolni egy nagy költő jelentőségét, hogy nagy nemzeti érdekek iránt irodalom és művészet terén is áldozat készséggel viseltessenek? Erre könnyű a felelet. Paraszt embertől ilyesmit jogosan nem kívánhatunk. De a kérdést másképp kell feltenni: nem szükség-e, hogy a ki bizonyos inonnyiségű vagyonnal rendelkezik, vagyonának megfelelő képzettséggel is bírjon? A nemzeti vagyonosodást első helyen említik mai napság. Csakhogy holt tőke a vagyon, ha nem párosul vele kellő tanulmány és képzettség? Pedig hány ember van csak városunkban is, a ki — vagyunk jó magas mértéket — 15—20 ezer forintnál több öröt mondhat sajátjának és ismeretek, meg általános műveltség tekintetében egy szinten áll a napszármra járó zsellőrel. Az tagadhatatlan, hogy népünk vagyonosodás tekintetében néhány évtized alatt nagy előhaladást tett, de az ötfogulatlan észlelő arra a tapasztalatra jut, hogy az általános értelmi szinten nem emelkedett e nép közt a vagyonosodásnak megfelelő arányban.

És ez nem nevezhető egészséges állapotnak. A természetes fejlődés törvényei szerint ilyen állapotnak nem is lehetett volna előállni s ha a helyi társadalom különböző osztályai közt a természetes kölcsönhatás zavartalanul folyónék, a dolgok ide nem fejlődhettek volna. Itt az elkövetett hibáknak egész sorozatival van dolgunk, a mely hibá-

kat ha jól keressük, nem is nehéz megtalálni.

Az a viszony, a mely városunkban az értelmies elemek és a köznép közt fennáll, egyáltalán nem helyes és nem természetes. Az intelligencia tartoznék vezető és irányulója lenni a tömegnek minden kérdésben, a mely a helyi és országos közélet terén fölmerül. E befolyását az intelligencia igénybe is veszi a köznép bizonyos alkalmakkor t. i., mikor politikai pártkérdésekről van szó. — de máskor nem. Még pedig nem is azért, mintha tán nem akarná, hanem mivel nem tartja tanácsosnak, lévén ez a befolyás minden más alkalmakkor nagy mértékben kétséges, vagy legalább is igen nagy fáradsággal érvényesíthető. A pártpolitika alakítása és irányítása nem úgy történik, a hogy kellene, t. i., hogy az értelmieség fölmenelje magához a tömeget; hanem ellenkezőleg maga boosítkozik le az utóbbihoz, sőt szolgailag lealázza magát előtte; hizeleg és kedvben jár neki mindenképen úgy, hogy mire egy-egy választás véget ér, minden polgártárs szentül meg van győződve, hogy ez az egész kerék világ voltaképen csak ő érette létezik; s ha ki valamiért hozzáfordul, történjék ez különben bár mily szent és magasztos közszólalás érdekében, az őri rá van szorulva s egészen méltányos, hogy annak fejében valami viszonzószolgálatot biztosítson neki. A pártok vezérékkel — és ezt egyformán kívánjuk értetni mind a két részre —

TÁRZA.

A fertőző gombákról.

A gyógytudomány által rég ismert fertőző betegségeknél, melynek a vérheny, kanyaró, népnyelven vörös himlő, (városunkban igen gyakori) továbbá a höghurut, — számárhuruta — a kór oka mindazideig ismeretlen volt s az orvosi tudomány csak is annyit mondhatott, hogy ilyen betegségeket alkalmasul, kétségkívül valami mérgező anyag jut ki-vülről a szervezetbe.

A legújabb hírvárakodók, mint Klebs csak is a legutóbbi években állapíthatták meg a tökéletesített gőrcső segítségével, hogy járványos betegségeknél oly apró picziny állatok hatolnak be a körülből az emberi szervezetbe, melynek létezéséről azelőtt senkinek sem lehetett fogalma, — a hogy a nálunk is honos mocsárgörgecs változatát is efféle pálczika alakú változó gombák beteghőse idezi elő, nemkülönben a fertőző betegségeket is.

Ezen bakteriók gombák a világ ezervek elő lényei között a legkisebbek s nem egyebek, mint picziny gombakölyvek sejtök. Ily valóban nevezetesen picziny lények az emberi testben semmi betegséget nem volnának

képesek előidézni, ha minden fogalmat fölül-műlő szaporodási képességgel nem bírnának. E szaporodási képességről fogalmat nyújthat az a tény, hogy egyetlen egy ilyen gomba fölnap alatt 16 millióra szaporodik. Azonfölül e gombák roppant szívós életképességgel bírnak: bármely élő lényről nagyobb hőfokot s dermesztő hideget ki bírnak állani. A hagymáz, vérheny, hólyagos himlő gombája még övek múlva is ragályozhat. — Münchenben több körmives esett himlőbe, kik oly szoba falait vakarták le, melyben azelőtt 7 évvel számosság hólyagos himlős beteg fokádt.

Ez okból lakások változtatása alkalmával óvatossághoz igen észszerű a falat, padlót, bútorokat, oszlopokat meszhalvagos vagy carbolsavas forró vízzel lemosni, hogy ily módon az illető tárgyra lerakódott gombák megölősenek.

A ragály-anyag a körülből van elterjedve, vagy oly szobában, hol himlő, kanyaró vagy vérhenybeteg fekszik. A gombák itt a vízhez, körtefontányokhoz, vagy egyéb szobabeli tárgyakkhoz, mint falhoz, oszlopokhoz vannak tapadva, — de ily leköltött állapotban nem ragályozhatnak; csak hogy a szőpör, porlás, rázás, körülgöngyölítés által belejutnak a szobalégkörbe s bolholódva által kedvező feltételek köz-

lútján, hamar elszaporodnak. Hol a gombák megölhetősére megkívántató tápanyagok s kedvező talaj hiányoznak, ott az általuk okozható kórfolyam nem tör ki.

Ezeket tekintve, az oly egyéneknek, kik nedves talajon laknak, vagy posványos romlott vízet ittak, mintán ezáltal már a malarikus ragályozás megtörtént s a beteg embertől jövő gombák megölhetősére kedvező talaj készített, fertőző betegségeben szenvedőket meglátogatni, avagy ilyenekkel érintkezni nem szabad, mert így a betegség bizonyosan ki fog fejlődni.

Az ember a ragályos fertőzést elviheti bárhova magával s bárhol megbetegedhetik, ha azonkívül még felveszi magába az embertől jövő ragály-gombát. Például: ha valaki elszagodról s talajvis oszba következtében ott található talajgombával utazik Halasra s itt egy Keeskométról jövő cholera beteggel találkozik, bizonyynyal megkapja a cholera; míg ellenben egy egészséges talajról jövő ember nem fogja megkapni. Az első esetben tehát a szagodó talajgomba s keeskométról ragály-gombával egyaránt lépett a szervezet ellen közbizonyító actióra.

Dr. Molnár István.

annyira el szoktak vegyülni a tömeg közé, mikor ennek pártórdokból szükségét látják, hogy e miatt hosszú időre elvesztik azt a fölönyt, melyet az értelmiségnek a tömeg fölött természetszerűleg gyakorolnia kellett. Az intelligencia haláson, ha szabad magunkat így kifejeznünk, valósággal lejárja magát a köznép előtt a választások idején úgy, hogy épen szüksége van a közbeeső három évre, hogy azalatt némileg rehabilitálja magát. Időközben aztán történhetik akármi az országban, a mi érdeklődést, felbuzditást vagy tán épen némi áldozatkészséget is venne igénybe a nagyközönség részéről: holmi gyöngédebb kapacitációra az erősebb fűszerhez szokott tömeg oda sem hederít.

S ezzel az állapottal összefüggésben van még egy másik baj is. Az, hogy a köznép fia kezdi igen kevésre becsülni azokat a tulajdonságokat, melyek a művelt és a műveletlen embert egymástól megkülönböztetik. Látván, hogy minden iskolázottság és tanulmány nélkül is milyen kapós az ember, ha némimemű földi javakkal meg van áldva, igen keveset nyomnak előtte a latban azok a kincsek, melyek az iskolában szerzhetők. Egyebek közt tehát nyilván ennek is tulajdonítható az a körülmény, hogy a helybeli felsőbb tanintőzetben a nagyszámu vagyonos gazdaközönségből alig egy-két család van képviselve. A minok folyamánya aztán az, hogy az illető társadalmi osztály értelmi színvonala hanyatlást mutat s városunk a művelődés terén a helyett, hogy előre menne, hátrafelé siet. Pedig ha volt valaha szükség előre haladni, most annál inkább szükség van arra.

Dalostély az Arany-szobor javára.

A dalostély, melyet a helybeli dalárda a mult szombaton Arany János szobra javára a vendéglő nagytermében rendezett, fényesen sikerült. Az ujonnan szervezett dalárda ez első fellépése alkalmából megmutatta, hogy kellő öltözköpeséggel bír s teljesen megtud felelni azon feladatnak, melyet maga elé tűzött: szellemi élvezetet nyújtani a város intelligens közönségének s ekkép időnként összejövőkön azt, előmozdítani a társadalmi élet élénkségét.

A közönség szép számmal volt jelen a dalostélyon; általánosan feltűnt azonban, hogy dacára a nemesi ezálnak, mely az estélylyel egybekötve volt, a gazdaközönség s általában a köznép vagyonosabb része annyira távol maradt attól, hogy közlők ott egyetlen egy sem volt látható.

A dalostély műsorozata kilencz pontból állott, melyből hetet a dalárda előadásai töltöttek meg, mindannyiszor zajos tetszésnyilatkozatokra ragadván a közönséget egybehangzó, szabatos és jól begyakorolt énekükkel. Az előadott darabok közt legnagyobb tetszést aratott a 7. számú népdal, melynek zenéjét Balogh László, a dalárda karnagya, szövegét Péter Dénes, a dalárda elnöke szerezte; a dallamnak főleg első része keltett nagy hatást, úgy, hogy a karnagyot több ízben kitapsolták s egy díszes virágcsokrot is dobalt neki.

A dalárda előadásain kívül még két pontja volt a műsornak: Péter Kálmán a „Dalnok hája”-t szavalta Arany Jánostól; —

továbbá volt egy „fuvola kottás,” melyet Péter K. és Ferencsik K. urak adtak elő. Mindkét pont nagy tetszést aratott, főleg a szavalt, mely igaz érzéssel s jól átgondolva adott elő.

A dalostély tiszta jövedelme, mint értesülünk, 120 frt, mely már fel is küldetett a magyar földhitel intézetnek, mint az Arany-szobor bizottság pénztárnokának. A 120 frt jövedelomből 40 frt felülfizetés utján folyt be. A felülfizetők és adományok sorozata a következő:

Práger Ferenc 60 kr., Váry Szabó István 2 frt 30 kr., Haszler Gábor 50 kr., Özv. Szilády Mórné 5 frt Péter Dénes 8 frt 10 kr., Fridrich Alajos 1 frt 30 kr., Hamar Pálné 60., ifj. Gyenizse Antalné 60 kr., Hollaky Zoltán 1 frt., Özv. Nagy Ferenczné 20 kr., Dobó Mányhért 30 kr., Péter Miklós 30 kr., Bibó György 90 kr., Tanács József 1 frt 30., Dr. Molnár István 1 frt., Borky Antal 50 kr., Schilling Ede 2 frt., Gyenizse Antal 50 kr., Papp József 1 frt., N. N. 50 kr., Propper Sándor 1 frt., Hofmeister Ignác 1 frt., Hofmeister Mór 1 frt., N. N. 10 kr., Babó János 50 kr., Roucek József 50 kr., Özv. Kolozváry Istvánné 5 frt., Deutsch László 50 kr., Geszner Károly Kornél 5 frt., Ettvel Gyula 1 frt., Sussman Söler 1 frt., összesen 40 frt.

A jászok nemzetisége.

Gyárfás István kir. táblai bíró, városunk szülötte, nagyérdekű felolvasást tartott a magyar tud. akadémia mult hétfői ülésén a jászok nemzetiségéről. Ujabb időben az a nézet kapott lábra a magyar történettudósok közt, hogy a jászok és kunok eredetileg a török nemzetiséghez tartoztak s beköltözésükkor még török nyelven beszéltek. E fölfogás mellett két fő érvet szoktak felhozni, t. i. a kun-szentmiklósi városi jegyzőkönyvben leírt „kun miatyánkot” s a velencei könyvtárban található kun nyelvű, ugynevezett Petrarca-codexet. Az elsőről ugyanis kiderítették, hogy az voltaképen tatár nyelven van írva, a Petrarca-codexbeli kun nyelv pedig szintén ó török dialectus, s így a kun nyelvnek e két fennmaradt emléke török lévén, a kunoknak a török nemzetiséghez kellett tartozniok.

Ez állítás ottan lépett fel Gyárfás mostani felolvasásával, melynek első részét még a mult nyáron bemutatta az akadémianak. A most felolvasott részből közöljük a következőket:

Gyárfás ez értekezésével a XVIII. század végével indul ki. — Elmondja, hogy Schläzornak az erdélyi szászok nemzetjuttalmat ajánlottak fel, hogy megtámasztott kiváltságos jogukat a magyarok ellenében történelmi adatokkal is védelmezzék. Így jelent meg 1705—07-ben a Kritische Saml. zur Gesch. d. Deutschen in Siebenbürgen című munka, melylyel szerző megalapította a régi magyar történelmi irányban elöljáróságos állást foglaló Schläzer-iskolát. — Emez iskolának az volt a célja, hogy a törökgyökeres valódi magyarok száma lehető kis mennyiségre leszállítsassák s ezáltal a magyarok politikai fensőbbiségének nemzeti túlsúlyától az alap elvonassák.

E célból szükséges volt a kunfajta népek magyarságát s a régi magyar krónikák hiteltelenségét megtámadni. Schläzer előjárását értekező kimondottan ismerteti, állításait megczáfolja, felomlított, hogy Schläzer maga bevallotta, hogy ő, mint német, nem ment a nemzeti részrehajlás orányától. Attól az elolvételmentes legerősebbnek hirdetett bizonyítékára: a Petrarca-főle kun szótárra. Részletesen vizsgálja a kodex keletkezési viszonyait, szerkesztésének czélját. Ismerteti a tatár khánok és az olasz városok között a XIV. században ugarorszáka, kuman és tatár nyelven létrejött szerződéseket. A kunok egy része a tatárok fensőbbége alatt is régi hazájában lakott, de oly siralmas rabszolgai állapotban, hogy a kunok ez időben látszólag a történelmi teréről is. Megparancsolták nekik, hogy nemzeti nevüket elhagyva, ezentúl tatároknak ne-

vezősségek, a tatár volt a minifelható ur, a kun pedig jog nélküli rabszolga. A tatár khán iredájában ez időben több nyelv volt hivatalos használatban, de ezek között a kun nem emlittetik. Főny az, hogy a mongolok kereskedelmi irasmódja az ujjur volt.

A Petrarca-kodex nem a Kuthon kunjainak nyelvét, hanem az akkor tatár Kumániában hivatalosan használt s ezért kumániának nevezett tatár nyelvet állítja előnybe. Innét van, hogy a fennmaradt besenyő és kun nevek fejtegetésénél gr. Kuun ritkán, Vámbéry pedig sehol sem használja a kodex nyelvét. Az eddigiek alapján számos író akad, kik a kunok tatárnyelvűségét hirdették, valamint olyanok is, kik a magyarnyelvűség mellett harczoltak.

Szerző nagy figyelmet fordít Hunfalvynak 1876-ban megjelent Étnográfiájára, mely a kunokat török nyelvű népeknek mondja, meglepőnek tartja, hogy ő is sok tekintetben Schläzer állításainak nyomdokain halad, kinek fellépését pedig igen gyanus szinben tünteti fel nemcsak Hammer, hanem saját fia is. Ezután értekező Hunfalvynak a kunok, székelyek és besenyők nemzetiségére vonatkozó állításait czáfolja; kimutatja, hogy a jászoknak a filiszteus nevet, nem mint Hunfalvy adat nélkül állítja, a XIV. század végén Sigmund királynak egy németül tudó íródeákja adta a phil német szó után, hanem a filiszteus név már a XIV. század kezdetétől fogva több hazai oklevelekben és külföldi írók munkáiban emlittetik. Czáfolja Hunfalvynak a hunnivar, vadon és sarkel szavak iránti véleményét történelmi adatokkal. Hunfalvynak azon előadására, hogy a jászoknak magyar nyelvűségét vitatók a mai állapothól következtetnek a multa, azt válaszolja értekező, hogy ezt a magyar írók nem következtetés utján mondják, hanem azt kívánják, hogy mivel kötségtelen tény, hogy a jászok nemcsak ma, hanem fennmaradt okleveleink szerint régebben is magyar nyelven beszéltek, a ki tehát az ellonkezőt állítja, az ezen valódi tény igazolási adatokat erős bizonyítékkal köteles megegyeztetni s kimutatni, hogy a kunok ősei nem magyar nyelvűek mely időtájban, melyik században esoróltok fel mi magyar nyelvűekkel; mert épen Hunfalvy szerint a nyelv a történelmi források leghitelesebbike. Kimutatja, hogy a Hunfalvy által Edrisinek Roesler nyomán felhozott munkája mennyire nélkülözi a megbízhatóságot.

A Petrarca-kodexnek gr. Kuun által 1880-ban kiadott teljes szövegét megőrző történelmi és nyelvészeti fejtegetéseket bírálja és czáfolja, megállapítja, hogy egy kun-szentmiklósi régi jegyzőkönyv elején látható kun miatyánk ide 1774-ben jegyeztetett be; majd attól a gr. Kuun által bizonyítékkal felhozott régi szemlély- és helynevekre s kimutatja a hozzá költött magyarázatok tarthatatlanságát.

Vámbéry legközelebb megjelent: „A magyarok eredete” című nagy munkájában a besenyőket, azokat, palócokat, kunokat szintén a törökökhöz sorolja, s a velencei kodexet a török nyelv becses maradványának mondván, azt állítja, hogy e kodex azon kun nyelven van írva, melyen a kunok a mongolok becsapásai előtt beszéltek, s így ez joggal nevezhető kun nyelvnek. Ezen mivel sem igazolt pusztán állítás nem bizonyíthatja azt, hogy a fennmaradt nyelvemlékek a Kuthon kunjainak nyelvét képviselik és hogy ezek valaha a velencei kodexek kun nyelvén beszéltek volna; holott ennek igazolására vaj kiváló szükség, mert lehetnek ezen nyelvemlékek az ó török nyelvnek becses maradványai lehetnek a noga tatárok nyelvénél régiebbek de pusztán elnevezésekre valamely nép nyelvnek és nemzetiségének meghatározásánál építeni nem lehet, azért ezen kodexnek nyelve sem a hazánkba beköltözött, sem a atárok rabszolgaivá súlyosított kunoknak nyelvénél más és erős bizonyítók hiányában el nem fogadható. A kun-szentmiklósi kun miatyánknak neve Vámbéry már 1872-ben kimondta, hogy ez a török uralom alatt, a reformáció után egyetlenül készült krimi tatár fordítás, nyelv-

vészeli kuriózum, melyet kár volt a kis-kunoknak oly hővel tanulgatni, mert bizony abból az ő őseik egy szót sem értettek. E tükör tekintély állításából következik tehát, hogy e miatyánk nem a kun nyolvnek emelőke.

A Jászkságon a régi időkben, 1847-től kezdve a magyar és latin nyelv használatát hivatalos és magánlevelezésekben a hiteltel kiadványokban.

A jászksun tájbeszédnek közül hármast sorol elő: 1. a palócok jászai, 2. a hosszú és nagy-kunt és 3. az ő-s kis-kunt. Több példát hoz fel, párhuzamban esárgó, palóc, baranyai, göcsei beszéddel, felemlíti, hogy a mai jászksun egyes községek lakosai melyik tájbeszédet használják s hogy a kun tájbeszédnek Halaszon mily ősi különösége maradt fenn. Hogy e tájbeszéd a Jászkságon régen meg volt, erre nézve például felhossa 1389-ből a „nip“=nép, 1391-ből az: ir=ór (kis folyó) 1451-ből és 1472-ből az: ilis=flós, ótár=oltár, mőnds=mőnes, Berin=Berőny, Nigy=Négyszállás a helyneveket. E tájbeszéd további létezését a XVII. századból is több írott adathól igazolja.

A szerző érdekes értekezését így fejezi be: Hogy a nem magyar nemzetiségű és nyelvű számos fajú népek hazánkban századokkal ezelőtt nem nagy tömegekben történt letelepedésük után is ősi nyelvüket, nemzeti szokásaikat megtartották, ez tény; s ennek ellenében azon állítás, hogy a beköltözött besenyők, palócok, kunok, jászok, kik nagy tömegben költöztek be, nagy tömegben telepedtek le, itt kiválságon helyzetet nyertek s ezt vitáz fogyvereikkel fentartották, de itt ősi, nem magyar nyelvüket s nemzetiségüket elvesztették, kétségtelen adatokkal való bizonyítást kíván, a mi azonban a fentebbiek szerint ez ideig meg nem történnön, tisztán és erős alapon áll előttünk a jászksunok magyar nyelvűsége és nemzetiségge.

H I R E K.

— **Ügyforgalom a városi előjárásnál.** A hófolyt szeptember és október hónapokról a helybeli előjáróság ügyforgalmának kimutatása följegyztetett a megyei főispánhoz, mint a megyei számonkérő szék elnököhöz. A kimutatás a következő adatokat tünteti fel: közigazgatási ügyekben augusztusról maradt 3 ügydarab, szeptember és októberben érkezett 625; ezekből elintéztetett 624, elintézetlenül maradt 4. — Árva- és gyámhatósági ügyekben hátralék nem volt; a két hó folytában érkezett 159 darab, mely mind elintéztetést nyert. — Rendőri ügyekben augusztusról maradt 6 ügy; érkezett 384; elintéztetett 387, elintézetlenül maradt 3. — A községi híráskodás terén beérkezett 121 ügy, mely mind elintéztetést nyert.

— **A vasút.** Japunk negyedik oldalán közöljük a budapest-zimonyi vasút legközelebb megnyilandó vonalrészének hivatalos menetrendét. E szerint Halas a vonalon épen anynyira esik Budapesttől, mint Péterpuszta állomás az osztrák államvasúton, vagyis 133 kilométernyire. A menetárjegyzék még eddig nincs kiadva, azonban Halastól Budapestig a távolság egyenlő volt a következőben körülbelül annyi lesz a menetdíj, mint Péteritől Budapestig, a mely II. osztályon 6 frt 76 kr. III. osztályon 3 frt 83 kr. (I. oszt. menetjegy Péteri állomáson nem adatik ki.) — A megnyitásra vonatkozólag végleges határidő még most sincs kitűzve: annyit tudunk csak, hogy a megnyitás két napra tervezetik. Az első napon megnyitják a fővonalat Kis-Kőrösön és a szárnyvonalat Kalocsáig; másnap történik a kiskőrös-szabadszékai vonalrész megnyitása. A múltan rendőri bejárás 18-ika után lesz, de 25-ig okvetetlen megtartatik. Az épületek átvétel az állam részéről most van folyamatban. Szabadszékától Vadkörtig az épületek

már átadattak. — Megemlítjük még, hogy e hó 8-án a fővállalatnak több megbízott mérnöke járt városunkban megtekinteni, vajon a tűztűzbe eső épületek a pálya mentében le vannak-e már mind bontva. A pályától jobbra és balra ugyanis 60 meter távolságra semmiféle magán épületnek nem szabad állani. Ilyen épület még kottó volt a határban t. i. dr. Dobó ur tanyája mellett egy kis kerti pavillon és özv. Zseni Józsefné asszony tanyája. Ezek rögtön kisajátítottak és lebontásuknak 8 nap alatt meg kell történni.

— **Arany János szobrára** újabban a következő adakozások történtek nálunk:

Petőnyi Vendel mérnök	2 frt.
Hoffer kisasszonyok	1 „
Papp Mihály tanár	1 „
Dr. Praeger Abrahám	1 „
Práger Lipót	1 „
Borgl I. M.	1 „
Kovács János pénzügyőri szemlész	1 „
Grósz Mór tanító	— 30 kr.
Multkori gyűjtős	27 frt — kr.

Összesen: 35 frt 80 kr.

Ez összeget elhelyezték a helybeli takarékpénztárban. További adakozásokat köszönettel fogadunk és nyilvánosan nyugtázzunk.

— **A Talmud-iskola.** A polgármester nem rég felszólítást intézett a helybeli zsidó hitközség elöljáróságához, hogy, mivel halomás szerint itt a rendes népiskolán kívül más, be nem jelentett, tehát zugiskolának tekinthető tanintézet is áll fenn: adjon felvilágosítást az egyházközség, hogy miféle iskolája van még a rendes népiskolán kívül, hány tanulója van az iskolának, hová valók a tanulók, miket tanulnak és mi az iskolának tannyelve. A hitközség a héten válaszolt e felszólításra s kijelenté, hogy neki a törvény szerint bejelentett elemi népiskoláján kívül van ugyan egy másik iskolája is, de ez zugiskolának nem tekinthető, mivel ez ugynevezett Talmudmagyarító iskola, a melyben már ifjak a lelkeszi hivatalra készítettnek elő, s a minőt a közoktatásiügyi minisztornak egy régi rendeltetés értelmében minden hitközségnek szabadságában áll felállítani. Az iskolának 16 növendéke van, kik valamennyien magyarországiak. — A hitközség e nyilatkozatát a polgármester följegyzteté a tanfelügyelőhöz. — Megjegyzendő, hogy a hitközség a polgármester által hozzá intézett kérdéseknek nem mindnyájadott választ; így pl. nem adott hivatalos felvilágosítást a felől, hogy mi az iskola tannyelve. Mint halljuk, az iskola tannyelve nem az, a mely körülmény a tanfelügyelőhöz tett följegyztetésben szintén ki van emelve.

— **Az ellopott és megkerült disznók.** November 6-án este 10. (gyonizsa János tanyájáról 18 darab disznót elloptak. A károsult 50 frt jutalmat híreltetett ki annak, ki a disznókat megkeríti. Szórtán 8-án a tolvajt csakugyan el is fogták. Főlegyházán ugyanis egy városi hadnagyának fellépet, hogy egy igen kopott kősejt ember 18 disznót árul; annál fogva letartoztatta azt. Az illető először Biró Istvánnak mondotta magát Halasról, de tovább faggattatván bevallotta, hogy voltaképen Bricski László Imrónak hívják a hogy a disznókat Halaszon úgy lopta. A főlegyházi hadnagy Halasra kísérte a tolvajt, az azonban már itt a város alatt a mintakort közelében elfutott tőle, úgy hogy csak Gyárfás ur tanyája mellett foghatták el a szegedi úton, a honnól aztán szorongósen bokisították. A disznók is mind megkerülték s így a főlegyházi hadnagy, névszerint Rekedt Nagy (tábor a kifizető 50 frt jutalmat meg is kapta).

— **A vadász-számad,** mely a múlt hó elején érkezett városunkba, e héten, szórtán innót oltávozott. A közgyűlés határozatához köpest ugyanis a polgármester följegyztetést intézett az alispánhoz, hogy ez idő szerint sommiféle zavargástól városunkban tartani nem lehet, s így katonaságra itt szükség nincs.

— **Fényesítő feliratok.** E hó 8-án Halasz D. Ferencz házában ilyen feliratot talál-

tak: „E ház rövid időn megég.“ 10-án reggelre megint (század Pál házában voltak ottlé feliratok. A ház egyik oldalára ez volt írva: „E házból huzezokodjanak ki, mert megég.“ a másik oldalán meg ez az ismeretlen gyermekvers volt olvasható:

„Kegem hívnak, engemet.
Gyűjtögető ördögnek.“

Mind ez eseteket az illető háztulajdonosok följelentvén, a rendőrség egy Molnár Lajos nevű bognáripást elfogott, ki csakugyan be is vallotta, hogy a kérdéses feliratokat ő írta a házak falaira. A vásott bognárinás kellő fenytökben fog rőszesíttetni.

— **Ellopott pénztár.** Kis-Kőrösön pénteken délben távirat érkezett a vasuti fővállalat itteni mérnökéhez, mely jelenti, hogy a fővállalat második osztályának kőzi pénztárát e hó 9-én Kis-Kőrösön kirabolták. A pénztárban mintegy 6000 frt volt, melyet a tolvajok elvittak. A lopás följelentetett a rendőrségnek Halaszon is, hogy a tolvajok közkerítésében segédkezet nyujtszon. Eddig azonban a tolvajoknak sommi nyoma. Ez esetről utólag még a következő részleteket jelentik nekünk:

A vasuti fővállalat II. osztályának kőzi pénztára az állomás pénztári szobájában volt elhelyezve egy Wertheim-szokrényben. A pénztári szoba egyik felén az állomás felügyelő helyisége van, mely az udvarra nyílik, másik felől az osztálymérnök szobája, mely kettős vasajtóval van a pénztártól elválasztva. Az állomás-felügyelő szolgálati ügyben nem rég Budapestre utazott s a tolvajok az ő helyiségén keresztül hatottak a pénztári szobába. Az osztálymérnök az említett nap estélyön lefekvéskor szobájának belső ajtaját bezárta s nyugodtan aludt reggelig, anélkül, hogy az ajtaja előtt történetekből valamit észre vett volna. Reggel midőn ki akart jőnni, látta, hogy a külső ajtót rázárták. Ez ajtó kinyitván, ekkor vették észre, hogy a pénztár-toremben volt nagy Wertheim szokrény hiányzik. A tolvajok az állomás-felügyelő szobáján keresztül vitték ki a nehéz vasszokrényt. A pénztárban a 6000 frtnyi közpénzen kívül számos fontos irat is volt elhelyezve.

TERMÉNYEK ÁRA.

Termények ára Halaszon november 11. Búza 6-50—7 frt, rozs 4 frt 20 kr., árpa 3 frt 50 kr., zab 2 frt 30 kr., kőles — frt — kr. mind 100 literenként. Kukorica száka 90 kr.

Heti jelentés a budapesti gabonabörzseről. Budapest november hó 10-án. (Steiner József és társa termény-gabona és bizonyányi üzlet-özég jelentése.) A múlt heti esendes hangulat átszermazott ezen hétre is, és nagyobb kínálat folytán egyes czikkok árban esőkentek. Búza 25—30 krral olcsóbb. Mai árjegyzésünk: tiszavidéki, postmogyol és solórmegyey 78—79 kilgr. 9-10—9-40, 79—80 kilgr. 9-50—9-75, 80—83 kilgr. 9-80—10—. Bányági 25, bacsikai 15, székely-győrországi 40—50 üszögös kintő fajok még tovább 40—50 krral olcsóbban szottatnak. Tavaszra 9-25, Rossz változatlan. Kiskőrösön 7-40, közepes 7-10. Árpa szilárd, változatlan. Takarmányár 6-20—6-60, ágetni való 7-50—8-50, mőrszedei 9-50—10—. Tomgeri ár alig kőrdese, 8 frt, új, lanya. Nov.—decob. 5 frt, decob.—febr. 5-30, jan.—márc. 5-40—5-50, kőteek Máj.—Jun. 5-85. Zab, jó árú szilárd, 5-50—6-45 mindős szerint. Tavaszra 6-30. Hab esendeb. Erdélyi 9-75—10—, örve Gyűgyűben danavidéki 9-40—10-20 barna 8-50—9—, tarka 7-50—7-70. Kőpőstarepese 14-75—15-50. Kőteek 1888. aug.—szept. szilárd, 13 1/2—13 1/2. Vadrepese keresett, 7-25—7-75. Kődermag 10—10-75. Lemmag szilárd 12-25—12-75. Kőles 6-20—6-40. Kőles székelyi 10-50—10-75 Burgonya esendos, kevert 1-60, közepes 1-80—1-90, előrendű 2-10. Főszőlőteget 5-6-s kamatra nyujtnak ügyfeleinknek beraktározott árukra és feladati vevőnyekre. Az előleg minden városban felvehető, hol pensintézet létezik. Zsákfőleszűdelt betenkent 1/4 krt számítanak darabjából, hozának küldendő-árnához. Beraktározati illeték havonként mártormázstól mártormázstól 1 1/2—2 kr., kőraktárainkban 4 1/2 kr. Kőraktári illeték átmeneti forgalomban egy kőraktomány után az osztrák államvasut kőraktárainban 5-25. Városi kőraktárainban 7-25.

Kőbányai disznóvadász nov. 9. Magyarországi von, nehéz sertés kilogrammjá — 59 kr., fiatal nehéz 60—60 1/2 kr., könnyű 60—61 kr. Születi nehéz 56—57 kr., könnyű 59 kr. Oláhországi 55—61 kr., szerbiai 58 1/2—61 1/2 kr. Előtanul: páronként 45 kilógramm s azonfelül 4 1/2-os levonás.

Korda Imre,

felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos.

MENETREND

a budapest-szabadkai vonal és a kis-körös-kalocsai szárnyvonal számára.

Érvényes a megnyitás napjától.

I. Budapest — Szabadka				II. Szabadka — Budapest							
Kilométer	Állomások	Személy- vonat 2102.		Vogyas- vonat 2112.		Kilométer	Állomások	Személy- vonat 2101.		Vogyas- vonat 2111.	
		I.	II.	III.	I.			II.	III.	I.	II.
		osztály						osztály			
—	Budapest (vendéglő) Ind.	9-10		8-20		—	Brod				10-49
6	Budapest—Ferenczváros	9-26		8-40			Eszék	3-30			3-40
10	Erzsébetfalva (Megállóh.)	9-44		9-02			Dálja	4-35			4-45
15	Soroksár	9-56		9-21			Szeged	7-22			7-35
21	Haraszi (Megállóh.)	10-11		9-38		—	Szabadka (vendéglő)	10-20			10-35
25	Taksony	10-22		9-55		12	Kelebia (Megállóh.)	10-46			11-04
40	Laczháza	10-56		10-38		23	Kis-Szállás	11-09			11-31
49	Dömsöd	11-15		11-01		40	Halas	11-50			12-20
59	Kun-Szt.-Miklós	11-37		11-35		57	Vadkert	12-24			1-00
69	Nagyállás	11-57		12-00		67	Kis-Körös (v. Kalocsa l. 3. 4.)	12-44	Erk.		1-23
78	Szabadszállás	12-19		12-30				1-19	Ind.		1-43
84	Fülöpszállás	12-34		12-48		73	Csongódi	1-40			2-10
96	Csongódi	12-58		1-18		89	Fülöpszállás	2-04			2-39
106	Kis-Körös (v. Kalocsa l. 3. 4.)	1-48	Erk.	1-42		96	Szabadszállás	2-23			3-05
		1-53	Ind.	2-02		104	Nagyállás	2-41			3-27
116	Vadkert	2-18		2-29		114	Kun-Szt.-Miklós	3-02			4-00
133	Halas	2-57		3-18		124	Dömsöd	3-23			4-26
151	Kis-Szállás	3-32		3-59		133	Laczháza	3-46			4-57
162	Kelebia (Megállóh.)	3-57		4-27		148	Taksony	4-16			5-32
173	Szabadka (vendéglő)	4-20		4-53		152	Haraszi (Megállóh.)	4-27			5-45
	Szeged	7-20		7-21		158	Soroksár	4-42			6-04
	Dálja	11-34		10-55		163	Erzsébetfalva (Megállóh.)	4-54			6-18
	Eszék	12-47		12-04		168	Budapest—Ferenczváros	5-11			6-42
	Brod	—		5-41		173	Budapest (vendéglő) Erk.	5-25			6-58

III. Kis-Körös — Kalocsa				IV. Kalocsa — Kis-Körös							
Kilométer	Állomások	Személy- vonat 2202.		Vogyas- vonat 2212.		Kilométer	Állomások	Személy- vonat 2201.		Vogyas- vonat 2211.	
		I.	II.	III.	I.			II.	III.	I.	II.
		osztály						osztály			
—	Budapest M. A. V. Ind.	9-10		8-20		—	Kalocsa	11-01			11-17
	Szabadka	10-20		10-35		10	Óreg-Csertő (Megállóh.)	11-30			11-49
—	Kis-Körös (vendéglő)	2-03		2-30		21	Keczel	12-07			12-33
10	Keczel	2-33		3-05		31	Kis-Körös (vendéglő) Erk.	12-34			1-00
21	Óreg-Csertő (Megállóh.)	3-05		3-41			Szabadka	4-20			4-53
31	Kalocsa	3-32		4-08			Budapest M. A. V.	5-25			6-58

Jegyzetek. A vonatok közlekedési ideje a budapesti idő szerint van kitüntetve. — Szabadkán a vonatok csatlakozásában állanak az alföld-fiumei vasut vonataihoz Szeged, Dálja és Eszék felől és felé. — A kettős keretbe nyomtatott számok az esti 6 órától reggeli 5 59 perczig számított éjjeli órákat jelentik.

Budapest, 1882. évi október hóban.

Az igazgatóság.